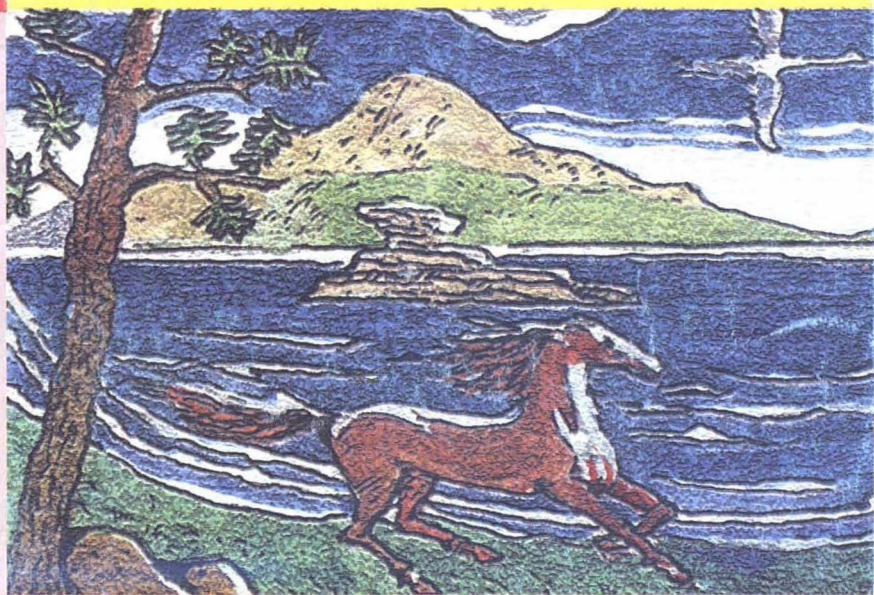

СӘКЕН СЕҮФУЛЛИН

ДОМБЫРА

Мектеп
кітапханасы

Сәкен СЕЙФУЛЛИН

ДОМБЫРА

Өлеңдер мен дастандар

Алматы

2005

ББК84 Қаз 7-5

С32

Кітап Қазақстан Республикасы Мәдениет, ақпарат және спорт министрлігінің бағдарламасы бойынша шығарылып отыр

С32 СЕЙФУЛЛИН Сәкен. Домбыра.
Олеңдер мен дастандар. Алматы.
ҚАЗАқпарат., 2005. – 127 бет.
ISBN 9965-643-36-9

Бұл кітапқа ақынның әр жылдары алуан тақырыпқа жазған таңдаулы өлеңдері мен лирикалық туындылары және “Көкшетау”, “Аққудың айырылуы” атты тамаша дастандары енген.

ББК84 Қаз 7-5

С 4702250202
452 (05)-05

ISBN 9965-643-36-9

©С.Сейфуллин, қайта басылым, 2005
© “ҚАЗАқпарат”, 2005

ДАСТАНДАР

КӨКШЕТАУ*

Арқаның кербез сұлу Көкшетауы,
Дамылсыз сұлу бетін жуған жауын.
Жан-жақтан ертелі-кеш бұлттар келіп,
Жүреді біліп кетіп есен-сауын.

Сексен көл Көкшетаудың саясында,
Әрқайсы алтын кесе аясында,
Ауасы дертке дауа, жұпар иісін
Көкірек қанша жұтса, тоясың ба?

Ырғалған көкке бойлап қарағайы,
Қасында көк желекті әппақ қайың,
Жібектей желмен шарпып төңіректі,
Балқытып мас қылады иіс майы.

Қарағай биік шыңды қиялаған,
Еш адам оны барып қия алмаған,
Шаңқылдап тау жаңғыртып, шыңға қонып,
Жалғыз-ақ көк қаршыға ұялаған.

Көкпеңкөк шың басынан мұнар кетпес,
Басына атсаң дағы оғың жетпес.
Бір жұтсаң Көкшетаудың жұпарынан,
Өлгенше көкірегіннен құмар кетпес.

---

* Дастан ықшамдалып беріліп отыр.

Сары алтын Көкшетаудың ерте-кеші,
Тау мен күн сүйіскендей еркелесіп,
Суретті шежіресі өткен күннің,
Сілекей ағызады ертегісі.

Талай сыр ертегіні ел айтады,
Ызындап таудан соққан жел айтады.
Сырласып сыбырласқан жапырақтар
Күндіз-түн күңіренген көл айтады.

Толғанып төмен қарап шал айтады,
Тамсанып-таңырқанып бала айтады.
Тау-тасты тұнжыраған куә қылып,
От басы қатын-қалаш — бәрі айтады.

Ертегі болмаса да хатта қалған,
Аузында шежіренің — қартта қалған.
Қарттардың баян қылған әңгімесін
Есіткен кейінгілер жаттап алған.

Жеке батыр

Болыпты баяғыда Жеке батыр ...
Тау бағып жатады екен тігіп шатыр.
Бір күні қарауылда қалғып кетіп,
Сол батыр* бүгінгеше ұйықтап жатыр.

Сол батыр осы күні бір үлкен тау,
Көз жұмған көкке қарап сыры үлкен тау.
“Ұйықтаған батыр” дейді таудың атын,
Адамша көлбеп жатқан қыры үлкен тау.

---

* *Ұйықтаған батыр (Спящий рыцарь) деген тас бар.*

Батырдың қырыққа таяу келген жасы,
Денесі биік жота, таудай басы,
Сақалы төсін жапқан, қыр мұрынды,
Киюлі баста жатыр дулығысы.

Бурабай

Тағы бір ақбас бура - емес атан,
Жүріпті Көкшетауды қылып Отан.
Мұны да “көзі көрген” қарт айтады,
Тыңдаған әлеуметке алқа-қотан.

Тағы екен жанға ұстатпай жүрген қашып,
Күркіреп тұрады екен көбік шашып,
Бір көлді мекен қылып күнде келіп,
Су ішіп кетеді екен алшаң басып.

Дүниеде әрбір бөлек жердің аты,
Себеппен қойған бәрі елдің аты;
Бурабай атаныпты содан бері
Ақ бура мекен қылған көлдің аты.

Мөп-мөлдір Бурабайдың суы күміс,
Көргенде шаршаған жан алар тыныс.
Мінбелеп қоршалаған шымьдықытай
Қарағай, қайың менен қалың жыныс.

Ақ көбік көпіреді күміс судан,
Сан сұлу сол көбікпен бетін жуған;
Көл басы бірде күңкіл, бірде у-шу,
Әңгіме, сансыз сырлы ертеқ туған.

Ақ бура көп жыл тауды қылған мекен
“Бір үлкен іс боларда сезеді екен”.

Ол істі елге айтқанда маңайдағы,
Бақсыдай тауды азынап кезеді екен...

Шабысып бірін-бірі ел қуар болса,
Не өлмек, не бір батыр туар болса,
Немесе бір апатқа ел ұшырап,
Кәрі-жас бетін жаспен жуар болса.

Бақсыдай бура азынап жүреді екен,
Мал шулап, иттер ұлып үреді екен.
Қалың ел маңайдағы құрбан шалып,
Құлақты алдағы іске түреді екен.

Қара бұлт тауды төніп басады екен,
Күркіреп жерге зәрін шашады екен.
Аспаннан қып-қызыл от жерге шашып,
Таудағы аң пана таппай, сасады екен.

Білген соң бураның бұл қасиетін,
Үлкеннің кіші тыңдап өсиетін,
Түнеріп долы бұлттай күрілдеген
Бураға болмапты енді жұрт тиетін.

Баласы Абылайдың Қасым төре,
Жасынан сотқарлығы басым төре,
Бір күні тау ішінде келе жатты,
Өзіндей бір топ жігіт қасында ере.

Бәрінің асынғаны — қару-жарак,
Соқтыққан өңкей сотқар жалақ-жалақ.
Найзамен неше түрлі ат үстінде
Ойын ғып келе жатқан көлді жанап.

Тастарды, ағаштарды қылып қарак,
Ысқыртып келе жатқан өткір садақ.

Бураны Қасым төре сөз қылыпты,
Кез келсе, атпақ болып төстен қадап.

Қасым хан туғаннан-ақ қанға құмар,
Дірілдеп өлім күткен жанға құмар.
Анадан қан уыстап туған мұндар
Қан ұрттап жүрсе ғана көңлі тынар.

Сол кезде шыға кепті ақбас бура,
Жап-жалбыр төсін басқан әппақ шуда.
Қасым хан тура қалып, ақ бураны
Шіреніп атып сапты нақтап тура.

Өкіріп ақбас бура көбік шашып,
Шикылдап тісін қайрап, аузын ашып,
Қасымды бір айналып алқа-қотан,
Қан ағып кеткен тулап таудан асып.

Бақсыдай сарнап бура тауды кезген,
Күңіреніп мекенінен енді безген.
Ел естіп хан ұлының бұл жұмысын,
Зор іске ұшырарын бәрі сезген.

Жоқ болып ақ бас бура көп күн өткен,
(Қасымның қан қолынан қаза жеткен).
Бір күні таудай болып шөгіп жатқан
Бураны “көреді” жұрт өткен, кеткен.

Құбылаға басын беріп шөгіп жатқан,
Көк мұнар қалың ойға шомып батқан,
Ақ бура қабақтарын қарс жауып,
Қозғалмай мәңгі жатып, тас боп қатқан.

“Ақ бура таудың тағы түйесі, — деп,
О дағы қасиетті бір иесі, — деп,

Тұқымы сотқар ханның оңбағаны,
Жұрт айтады, — сол түйенің киесі”, — деп.

Бұл іске Бурабайдың көлі куә,
Қасымның қалған жұрты, көңі куә,
Бураша шөгіп жатқан мұнар тау мен
Ызындап таудың соққан желі куә...

Оқжетпес

Көк торғын Көкшетауды мұнар басқан,
Бастары көкке бойлап бұлттан асқан.
Бір шың бар етегінде тіп-тік найза
Адамзат жасағандай құйған тастан.

Сүп-сүйір бейне найза шың, құз, биік,
Төбесі кейде тұрар бұлтқа тиіп.
Қарасаң етегінен шың басына,
Тақияң жерге түсер тұрған киіп.

Тіп-тік шың көкке қарай кеткен бойлап,
Тұрғандай таусылмайтын бір ой ойлап.
Жалғыз-ақ шың басында ноқаттай боп,
Құйқылжып қалықтайды бүркіті ойнап.

Басына атсаң дағы оғың жетпес,
Иіліп ешбір тауға тәжім етпес,
Сол шыңға жан шықпаған ұя салып,
Шаңқылдап қаршыға мен бүркіт кетпес.

Осы шың Бурабайдың жағасында,
Күнбатыс тауға кірген сағасында,
Орта жүз хан Абылай заманында
Айтарлық бір іс бопты тағы осында...

Ертегі толып жатыр өткен-кеткен;
Өтірік-шынды әңгіме бізге жеткен.
Әйтеуір ырасы сол: Көкшетауды
Ел шапқыш хан Абылай мекен еткен.

Біреулер батыр мен би, ханды мақтап,
Бұрынғы надан, шірік занды мақтап,
Сарнайды, жыр қылады сөзін сырлап,
Бақсыдай жын шақырған сандырақтап.

Тартынбай қан төккенді “батыр” деген,
“Бір өзі жүз кісіге татыр” деген.
Зиянсыз момындарды шаруа баққан
“Қолынан түк келмейтін қатын” деген.

“Хан” деген жерге тамған қанға құмар,
Дірілдеп өлім күткен жанға құмар;
Жазықсыз бейпіл жатқан елді шауып,
Типыл ғып жер күңіrentкен данға құмар.

“Би” деген сез қуғандар арамтамақ,
Бәсеке бір-бірінен алған сабақ;
Ел жайын терең ойлап піше алмаған,
Сөз біткен қимылымен қас пен қабақ.

Көп тыңдап, көп тексердім осындайды,
Мақтарлық қылық, мінез табылмайды.
Оқушы оқып өзі баға берер,
Өлеңге қостым мен де Абылайды.

Абылай орда қылған Көкше тауын,
“Аударған қонысынан талай жауын”,
Бір жылы, жаздыгүні, қалмақ елін
Шаппақ боп қол жиыпты айтып сауын.

Қазақ пен қалмақ көрші заман болған,
Жылы жоқ шабысудан аман болған;
Қара күш сотқарлықпен ел бастаған,
Екі ел де аң тәрізді надан болған.

Жөнелді ханның қолы жынша шұбай;
Егей төс, мінгендері ығай, сығай.
Тыныш елге батырсынып шеру тартты,
Лек-лек боп қосындасып ыңғай сыбай.

Сайланып шыққан ірік өңкей кегей;
Сайласып мінгендері ылғи егей.
Асынып жарақтарын құнгиысып,
Аттарын тұқыртады, шіреп шегей.

Шұбырып ханның қолы жүріп кетті,
Жылыдай қан ұрттауға бұрып бетті.
Жол жүріп бірнеше күн шеру тартып,
Қалмаққа бейбіт жатқан келіп жетті.

Атының құйрығы мен жалын түйіп,
Бәрі де көйлектерін сырттан киіп,
Қалмақтың ордасына үрпек басты
Көк найза, дабыл қағып, қалды тиіп.

Ат қойды қалың әскер андағайлап,
Дүрсілі жер қозғалтып “Абылайлап”.
Тыныш жатқан қалмақ елі қас қаққанша
У-шу боп шаң астында қалды ойбайлап.

Біреулер ысқыртады садақты атып,
Біреулер қанды қанжар жалақтатып.
Біреулер найзаменен жас баланы
Іліп ап көтереді салақтатып...

Таптады атпен басып қалмақ елін,
Қан көбік сорғалатып аттың терін,
Олжалап қыз, қатынын атқа өңгеріп,
Бауыздап алдарында еркектерін.

Қасқырдай ырылдайды күшін біліп,
Жарады жүкті әйелді ішін тіліп,
Баласын қанжарменен тілерсектен
Бір сұғып керегеге кетеді іліп.

Тағы да қанды қанжар жалақтатып,
Көздерін жын соққандай алақтатып,
Кез келсе кек сақтар ер басын кесіп,
Байлайды қанжығаға салақтатып...

Әйелдің сұлуы мен жасын сайлап,
Қосақтап бір-біріне шашын байлап,
“Олжалап” қойша қағып, қан-қан болып,
“Батырлар” шықты қайта топтап айдап...

Жас бала, кемпір-шалды бордай басып,
Аттарын ентелете борбайласып,
Айдалған мал-мүлік пен жас әйелдер,
“Бауырым” -дап... шуласады ойбайласып.

Хан қайтты қанға батып, елді шауып,
Шұбыртып ел күңіrentіп, “олжа тауып”.
“Осылай шаба берсем, — дейді Абылай, —
Кетерсің, бәлем қалмақ, өзің де ауып”.

Абылай бір жерге кеп аттан қонды,
Сол тұста жиып алды қалың қолды.
Ерулеп, желпісініп қалың әскер,
Гүлдеп мошады бір үлкен жонды.

Абылай батырларын алды жиып,
Үлеске олжаларын салды жиып,
Сол жерде бір сұлуға талас болды,
Бере алмай біреуіне бірі қиып.

Қамалап сол сұлуға қарасыпты,
Бәрі де “мен алам” деп таласыпты.
Жолына тұтас байлап мал мен мүлкін,
Сұлуды бір-бірінен қаласыпты.

Сұлуды өз көзіммен көрмеген соң,
Көркіне көріп баға бермеген соң,
Сұлу деп жұрт айтады, мен білмеймін,
Қасына Абылайдың ермеген соң.

Қалмақты шауып-шаншып қайтушылар,
Болмасын бұл сұлуға қайтып құмар?
Сол қыздың көркемдігін айта алмайды
Бұл істі дәмдендіріп айтушылар.

Сол қыздың он жетіге келген жасы,
Оралған аш беліне қолаң шашы.
Қап-қара қарлығаштың қанатындай
Иілген ақ маңдайда екі қасы.

Аш белі көк шыбықтай солқылдайды,
Қолаң шаш бейне жібек толқындайды.
Батырлар сол сұлуға салыстырған
Жалғыз-ақ аспандағы Күн мен Айды.

Қиысқан бұрын талай сый сияқты
Сұлуды бір біріне қиыспапты.
Жауласып бір қыз үшін қалың әскер,
Дауласып, кең далаға сиыспапты.

Сұңқардың баласындай торға түскен,
Құланның құлынындай орға түскен,
Тұтқын қыз жауларына жаутаңдайды,
Киіктің лағындай қолға түскен.

Сөзбенен бірін-бірі жеңісе алмай,
Жолдасып ынтымаққа келісе алмай;
Аттанды қалың әскер гүжілдесіп,
Сұлуды бір-біріне берісе алмай.

Жеткенше соныменен Көкшетауға,
Ала алмай бір-бірінен сұрап сауға,
Қалың қол Бурабайдың сағасына
Кеп қонды, бітім қылмақ талас-дауға.

Түбектей айнала тау — берік қорған,
Қаптаған тау мен тасты қап-қара орман,
Бурабай жағасында оқ жетпес шың;
Жағалай сол жерге кеп әскер қонған.

Тілдесіп тау мен аспан сүйіседі,
Сәлем қып бұлттар басын иіседі.
Қиырдан келген қаңғып түрлі бұлттар
Бас қосып тау төсінде түйіседі.

Қалың қол шомылысып күміс суға,
Өздерін, аттарын да шомып жуған.
Тігісіп шатырларын тыныққан соң,
Таласты айналдырды үлкен шуға.

Жаутаңдап тұтқын қыздар жауларына,
Елеңдеп құлақ салып дауларына,
Бөнде боп қасіретпен қарасады
Матаған қол-аяқта бауларына.

Желбіреп алқа-қотан шатырлары,
Айтысып сұлу үшін жатыр бәрі.
Абылай көк шалғынға кілем төсеп,
Әмірмен жинап алды батырларын.

— Батырлар, бәріңізде олжа толық.
Әмісе оң болғай да біздің жорық.
Жүрмендер жамандасып өкпе сақтап,
Себебі олжадағы бір қыз болып.

Бұл талас түсті менің қарауыма,
Қайтсемде көнесіндер балауыма.
Бәріңді көріп өзі таңдау қылсын,
Бұйырдым “тұтқын қыздың қалауына”.

Батырлар түрегелді “алдиярлап”,
Тізіліп тұтқын қызға болды бармақ.
Тұтқын қыз кімді таңдап, қалау қылса,
Сұлуды қатын қылып сол болды алмақ.

Жіберді қызға Абылай “барып кел” деп,
“Немесе өз алдыма алып кел” деп.
“Біреуін батырлардың таңдау қылар,
Ұқтырып құлағына салып кел” деп.

Батырлар талас сөзді қойып енді,
Тұрысты тәуекелге буып белді.
Жіберген Абылайдың жігіттері
Ортаға тұтқын қызды алып келді.

Ашаң жүз ақ шапақтап атқан таңдай,
Аш белі көк шыбықша майысқандай.
Үзілген қызғалдақтай өңі солғын,
Қабырғаң көрсең аяп қайысқандай.

Секілді қолға түскен бала киік,
Мергеннің әлсіреткен оғы тиіп.
Күйік пен қасіретін жасыра алмай,
Кеп тұрды хан алдында басын иіп.

Томсарып сұлу тұрды басын иіп,
Жеңіл ме жас басына келген күйік.
Қалмақтың, алақандап қанын ішкен
Қалайша қатын болсын жауын сүйіп?

Абылай тұтқын қызға салды көзін,
Сөйледі әмір-билік айтқан сөзін:
“Жарқыным, өңкей батыр мына тұрған,
Қара да, біріне ти таңдап өзің”.

Батырлар тұрған боймен қалды қатып,
Қадалып тұтқын қызға көзбен атып.
Тулайды жүректері дәйек қылмай,
Таңдар деп сұлу, шіркін, кімді ұнатып!

Бәрінің жүректері аттай тулап,
Жүздері құбылады өңі қурап,
Қалың қол тым-тырыс боп тұрды қарап,
Күледі көл мен ғана орман шулап.

Қыз айтты: “Құлдық, тақсыр, төреңізге,
Тағдырдың салған ісін көреміз де,
Адамды жете байқап сынамасак,
Бір көріп, тура баға береміз бе?”

Я, тақсыр, менен таңдау сұратсаңыз,
Бұл істі осылайша ұнатсаңыз,
Таңдайын төреңізге құлдық айтып,
Өнерін батырлардың сынатсаңыз.

Тиейін садағы үшқыр мергеніне,
Көзіммен асқандығын көргеніме.
Байланған мына шыңның қақ басына
Жаулықты атып жығып бергеніне”...

Абылай көнді қыздың тілегіне,
Серт болды батырлардың білегіне.
Етектен шың басына көз жіберіп,
Зор күдік кірді әркімнің жүрегіне.

Қыз шешті орамалын беліндегі —
Бір адам серт қып берген еліндегі...
Сағымдай көз алдынан ағып өтті
Жас өмір туып-өскен жеріндегі.

Жібекпен шайы орамал кестелеген,
Айнала жазуы бар “есте” деген.
“Егер де айтқан серттен таяр болсаң,
Мейлің жырт, мейлің өрте, шеш те” деген.

Жұмбақты жазуларға қарап алып,
Тастады хан алдына орамалын.
Батырлар қозғалысып шапырласты,
Ентелеп хан мен қызды орап алып.

Абылай түрегелді даусын кернеп,
Сөйледі құлжадай боп қолын сермеп:
“Батырлар, бір қызық сын келді, міне,
Мініндер аттарыңа жылдам ерлеп!

Ыңғайлы бір он жігіт сайлансын тез!
Орамал шың басына байлансын тез!
Садақ пен құлаш сынар кезі келді.
Серіппе садақ оғы қайралсын тез!...”

Он жігіт белге байлап арқан жіпті,
Мысықша өрмелесіп шыңға шықты.
Байланған серт орамал найза ағашты
Ырғалтып шың басына әрең тікті.

Батырлар даярланып баптанысты,
Белсеніп оңтайланып аттанысты.
Шіреніп үзеңгісін сықырлатып,
Айтулы жерге шығып саптанысты.

Қалың қол гүлдейді анталасқан,
Бәсеке бір қыз үшін тайталасқан.
Бір тасқа топ жанында қыз да шықты -
Тартыстың себепкері жан таласқан.

Кей батыр ойқастайды оғын сайлап,
Кей батыр безейді оғын өткір қайрап.
Шындағы орамалды оқпен ілу -
Әркімнің тілегені “я, құдайлап”.

Орамал желбірейді қойған байлап...
Абылай: “Атыңдар”, — деп шықты айғайлап.
Батырлар шіренісіп тізбектеліп,
Тартысты садақтарын “Абылайлап”.

Дүрілдеп садақ оғы ысқырады,
Ойқастап аттары ойнап пысқырады.
Ышқынып жолбарыстай күшін өлшеп,
Батырлар садаққа оғын қыстырады.

Әуені ысқырады атқан садақ,
Қыз да түр тас басында көзін қадап,
Етекпен шыңға қарай көкті жарып,
Әндетіп тасқа тиген оқты санап.

Қарасып қалың әскер тұрды анталап,
Әркімнің шыңға ысқыртқан оғын санап.
Қызыққан жас сұлуға дәмеліден
Қалмады оқ атпаған бір нанталап.

Атқан оқ тасқа тиіп, жарқылдайды,
Шыңда ойнап бала бүркіт шаңқылдайды.
Оқтарын орамалға жеткізе алмай,
Батырлар біраздан соң “қарқылдайды”.

Шіреніп садақтарын шыңға кезеп,
Сығалап орамалға оғын безеп,
Дағдарды оғын ешкім жеткізе алмай,
Ысқыртып садақтарын кезек-кезек.

Ешқайсы сыннан сөйтіп өтпеген соң,
Қыз қайтсін “өзін таңдау ет” деген соң.
“Оқжетпес” деген атақ алыпты шың,
Атқан оқ нақ басына жетпеген соң.

Бой жазу*

Күй шіркін кейде серпіп қылаңдайды,
Кейде пәс, кейде сейдін, сылаңдайды.
Кейде жай кібіртіктеп, ақсай жылжып,
Кейде ырғып, актүлкіше бұлаңдайды.

Сұлуша кейде әсемдеп бұрандайды,
Мәстекше кейде мешел тырандайды.
Кермеге байласаң да жері тарпып,
Тұлпарша кейде шапшып тұра алмайды.

---

* Бас жағы ертерек жазылып, аяғын жазғанша арасына үш жылы түсіп кеткен. Сөкен соны ескертеді.

Күй шіркін әуел құлаш салған еді,
Шалықтап өрттей жүйткіп жанған еді.
Дестелеп Көкшетаудың ертегісін,
Тізбектеп біраз жыр ғып алған еді.

Әйткенмен шіркін жүйрік талған еді,
Қарқыннан біраздан соң танған еді.
“Оқжетпес” ертегісін бітіргенде,
Үзіліп жыр тізбегі қалған еді.

Бас жағы бұл ертектің жазылғалы,
Әңгіме белуардан қазылғалы,
Екі-үш жыл болса дағы, кейінгісін
Жазуға қалам алдым қазір ғана ...

Қалмақ қызы

Жұмбақтас

Батырлар апырақтап, зорланысып,
Қамалды қалың әскер қорланысып.
Өрлігін кербез шыңның енді байқап,
Үндемей хан да тұрды зор намыс қып.

Тұрды да тас басында қалмақ қызы,
Таласып қалың әскер алмақ қызы:
“Я, тақсыр, үшке шейін бәйгі қылам,
Өзіңіз ерік берген соң таңдатқызып.

Бірінші сыннан адам өтпей тұр ғой,
Ешкімнің оғы шыңға жетпей тұр ғой,
Мінеки, көріп тұрсыз, оқ атуға
Еш батыр енді талап етпей тұр ғой.

Енді екі бәйгі тігіп қарайын да,
Көрейін не жазу бар талайымда.
Үш сынның екеуінен озған ерді
Сыныма толған ер деп қалайын да ...”

Ойқастап қызға Абылай жақын келді,
Ұнатып қыздың сөзін мақұл көрді:
“Жарқыным, енді бәйгің колдан келмес
Іс болып жүрмесін” — деп ақыл берді.

Қалың қол тұрды қоршап анталасып,
Лепірген қарқындарын біраз басып,
Қамалға шауып қайтып кеп тұрғандай,
Жауменен жағаласып, жанталасып.

Күлімдеп алтын күн мен биік аспан,
Қарасып айна көлге жымындасқан.
Күледі айнала тау, қалың орман,
Тек қана үн шықпайды түйық тастан.

Қаз бенен аққу көлде қаңқылдайды,
Шарықтап бала бүркіт шаңқылдайды.
Құбылған құстардың ән, күйлерімен
Жаңғырып тау мен орман саңқылдайды.

Қалықтап қара бүркіт көкті шарлап,
Шарықтап айналады тауды барлап,
Шаңқылдап құздан құлап көк қаршыға,
Түйілер атқан оқтай төмен зарлап.

Батырлар айнала тұр тас қасында,
Алғандай бір-бір сұлу бас-басына.
Бәйгіге бірі қалмай түспек тағы,
Абылай бәсекенің бас-қасында.

Жауының елін шапқан ортасында
Тапжылмай сұлу да тұр тас басында.
Ұшсын ба ... қайтсын енді тұтқын бенде,
Кез болған бәлесі аз ба жас басында?..

Анталап, қамалаған көп жыртқышқа
Жемтікше оңай өзін тастасын ба!
Зарлаған сөз өтпейтін нойыстарға
Жалынып жылап ылғи қақсасын ба?..

Қыз айтты Абылайдың сөзін тыңдап:
“Я, тақсыр, біздікі тек мойынсұнбақ.
Екінші бәйгі оп-оңай: күш сынасу,
Онан соң үшіншісі: жеңіл жұмбақ.

Өлшенсін осы тасқа мың қадам жер,
Жарыссын сол арадан дәмелілер,
Төрт адам жүгі болсын жарысқанда,
Болмасын бекер еркек босқа арам тер.

Таппадым жеңіл бәйгі бұдан басқа,
Сол ғана озған болад бұл таласта,
Көтеріп төрт кісіні жүгіріп кеп,
Кім бұрын алып шықса мына тасқа”.

Абылай батырларға: “Серпіл!..” - деді,
“Жаяу түс, бас дәмелің желпін”, — деді.
“Бәйгілік жер мөлшерле..”, — дегеннен соң,
Жүгіріп, даяршылар елпілдеді.

Батырлар дабырласып аттан түсті,
Қалың қол тамаша етті “қызық істі”.
Армансыз тоқайласқан жаумен емес,
Сынаспақ болды өзара қара күшті.

Абылай ат үстінде күпілдейді,
Ойқастап, қоразданып дікілдейді.
Лепірген апырақтап батырлардың
Күпті боп жүректері лүпілдейді.

Абылай асықтырып дігерледі...
Батырлар аттарын тез шідерледі.
Күшіне бекем сенген дәмелілер
Алшандап білектерін жігерледі.

Бой тартып кейбіреулер енді бұқты,
Алшандап кейбіреулер алға шықты.
Балтыр мен білектерін жалаңаштап,
Шайқалып іріктелді қырық-ақ мықты.

Көк құрыш бұлшық балтыр-білектері...
Тулайды дүрсіл қағып жүректері.
Майданда сыннан озып сұлуды алу —
Қазіргі әрқайсының тілектері.

Көркем қыз даурықтырды қалың қолды,
Бәйгіден келер екен қандай жолды?
Жамырап, реттеніп самбырласып,
Жарыспақ дәмелілер дайын болды.

Айнала қоршаған тау, орта даң-дұң,
Өлшеді “қыз тасынан” мың қадамды.
Жөнелді балуандар алшаң басып,
Әрқайсы ертіп алып төрт адамды.

Қырық батыр аяндады тайталаса,
Желіккен әскер ду-ду, анталаса.
Қасында шатырлардың матаудағы
Банадан тұтқын күндер “таң-тамаша” ...